

Kur'an ve Determinizm

- Kâinat, zorunlu bir tesadüf sonucu olarak mı geliyor?
- Yoksa Allah, kâinatı çok mükemmel bir bilgisayar gibi yaratıp, kendi haline mi bıraktı?
- Yoksa düzen ve sürekliliği sağlamak için “Sünnetullah” tabir edilen evrensel yasaları koymakla beraber, Allah, her an her şeyi bizzat kendi kudret ve iradesiyle mi yaratıyor?

Her üç şıkta da insanın özgürlüğü problemi mühim bir soru olarak karşımıza çıkar.

Biz burada 5000 senedir tartışılan bu iki önemli meseleyi bir daha tartışmayacağız. Sadece, böyle temel konular alanında Kur'an bize ne diyor, diye bakacağız:

Bu iki önemli mesele, Kur'an'ın çoğu surelerinde dolaylı veya dolaysız olarak vurgulanır.

Biz, burada sadece Kur'an'ın 13. suresinin 43 ayetinin 400 küsur cümle ve kelimelerinin bu ve benzeri konularda bize nasıl bir bilgi verdiğine bakacağız.

Fakat ayetlerin tefsirine girişmeden önce, konu ile alakalı temel bir-iki kaideyi bir iki küçük giriş olarak beyan etmek gerekir. Şöyle ki:

1. Giriş:

Bütün semavî kitaplar, dindar mutasavvıf ve mütefekkirler, Allah'ın “Vahdaniyet ve Ehadiyet” diye iki şekilde tecellisi olduğunu söylüyorlar. O, hem Vahid'dir. Hem Ehad'dir. Vahidiyet öyle bir birliktir ki, her şeyi her şen'iyile kuşatıyor. Ehadiyet ise, çok çok birlik demek olup, önemli, görülebilir, kuşatılabilir alanlarda Allah'ın bütün sıfatları ile net bir şekilde tecelli etmesidir. Adeta her şey, özellikle canlılar, özellikle insan Allah'ın birer aynası ve monadıdır. (Tabirde eksiklik olmazsa...)

Meselâ; güneşin bütün yeryüzündeki her şeye ışık vermesi Vahidiyet'tir. Her şeffaf şeyde bütün özellik ve renkleriyle yansması ise Ehadiyettir.

Ehad, ism-i tafdil sîgası olduğundan, çok çok bir olan demektir... Yani Allah'ın birliği o kadar güçlüdür ki, her şeyde bütün sıfatları ile bulunuyor.

Ehad'ın ebced değeri de 13'tür. Bu 13 rakamı remiz olarak, şerlere, şeriklere, şeytanlara bakar. Bu ince münasebet bize hatırlatır ki, musibetler, şeytanlar, şerler, Allah'ın hâkimiyeti ve izni çerçevesinde olur. Kur'anda, şeytan yapacağı görev için Allah'tan yedi yerde izin ister.

Evet, şeytan izin aldığından o kadar serbest hareket ediyor ki; adeta Allah'tan ayrı bir birim oluyor, fakat gerçek manası ile değil...

Yahudiler de, çok aktif, hür ve üretici olduklarından ve zaman zaman tahribata yöneldiklerinden, Yahudi tarihinde de 13 rakamının tevafukları çokça görünür. (Tevrat ile ilgili kitabımıza bakınız...)

Şaşırtıcı olacak, ama bu yazının yazılmasına sebep olan, bir arkadaşımın aramda geçen bir olayı anlatmaktan kendimi alamıyorum. Küçük dünyasında determinist kuralları sollayacak kadar zeki; fakat Yunan felsefesi ve Batı materyalizminin etkisiyle her şeyi determinist kurallara bağlayan bir arkadaşım için, Kur'andan bir cevap bulayım, diye düşünüyordum. Bu niyetle, bir gece Kur'an'ı açar açmaz karşıma bu 13. sure çıktı. Baktım, sure, bütün heyâtiyle, ana konusu ile bu meseleye bakıyor. Sonra bu 13. surenin de 13. cüzde geçtiğini ve surenin 13. ayetinin musibetler ve sebeplerden söz ettiğini fark ettim. Hatta ayetin özetinin harfleri de 13 idi. Bu 13. ayetin bütün harfleri de 85 adet idi; (8+5=13).¹

Evet, şerler, yıldırımlar, şeytanlar, zahiren ve dış görüntüleri ile kötü olmakla beraber, Allah'ın sonsuz birlik ve kemalatına aykırı değildirler. Kâinatta her şey gerçek görevleriyle ve iç yönleriyle Allah'ı tesbih ve tenzih ediyor. Yani bütün varlıklar ve oluşumlar O'na hamd ediyorlar.

Bu hakikate delil olabilecek mühim, manevî, misalî bir rivayet: (İmam Zührî, Vehb bin Münebbih ve başkaları rivayet etmişlerdir):²

Cenab-Hakk, Cebrail'i (a.s) gönderdi ki, yerin toprağından bir miktar Allah'ın katına (gayb âlemine) alsın. Cebrail geldi; yer toprağını vermektan Allah'a sığındı. Cebrail de onun sığınmasını kabul etti. Sonra Allah, Mikail'i gönderdi, yine yer Allah'a sığındı. Mikail de sığınmasını kabul etti. Bunu üzerine Allah, Azrail'i (a.s) gönderdi. Yine yer Allah'a sığındı, yani çekindi. Fakat Azrail onun sığınmasını kabul etmedi. Ve ondan bir parça toprak aldı. Allah, Azrail'e "Yer sana karşı Bana sığınmadı mı?" dedi. Azrail "Evet" dedi. Allah, "İki arkadaşın ona acıdığı gibi; sen neden acımadın?" dedi. Azrail, "Ey Rabbim, sana itaat etmek, ona acımdan daha önemli idi" dedi. Bunun üzerine Allah, "Git, işte sen ölüm meleğisin, seni onların (dünyadakilerin) ruhlarını almakla görevlendirdim" dedi ve Azrail ağladı. Allah: "Neden ağlıyorsun" dedi. O:

"Ya Rabbi, sen bu topraktan nebiler, asfıyalar, resuller yaratırsın ve sen mahlukat için ölümden daha kerih hiçbir şey yaratmamışsın. Onlar, benim onların ruhlarını aldığımı bildiklerinde, kızar ve bana söverler" dedi. Allah (c.c):

¹ Dinî konularda, gerçek olmadan herhangi bir olayı anlatmanın en büyük günah, zulüm ve cürüm olduğunu biliyorum. Onun için vesveseye gerek yoktur

² *Tezkiretü'l-Kurtubi* (Arapça tahkikli nüsha), s. 91
Bediüzzaman Said Nursi, *Sözler* 22. Söz, 1.Makam

“Ben ölüm için sebepler yaratacağım. Onlar ölümü o sebeplere isnad edecekler. Seni hatırlamayacaklar” dedi... İşte Allah, bu perdeleme hikmeti için acıları ve diğer ölümcül olayları yaratmıştır.

2. Giriş: Şirk ve Tevhid

Şirk, etimolojik olarak, ortaklık, karışıklık, şebeke demirleri gibi içiçe olmak ve tuzak demektir. Tevhid ve vahdet ise, etimolojik olarak, en zirvede olan birlik, teklik ve ferdaniyet demektir.

Kâinata asıl olan, güçlü olan, öz olan, üstte olan, birlik ve düzendir. Yani tevhiddir. Evet, kâinatın ikili bir yapısı var. Ve kâinata, özellikle atomlar dünyasında ve özellikle yeryüzünde ve özellikle sosyal hayatta zahiren kesret (çokluk ve karışıklık) göze çarpıyor. Fakat geniş ve derin bir perspektif ile bakılırsa, bütün atomları ve yeryüzünün içiçe olan biyolojik gömleğini ve sosyal hayatın derunî yasalarını idare eden, belli bir potada birleştiren bir vahdet ve tevhid ruhu hissedilir.

Demek, kâinatın alt katmanlarında kesret ve ikilik söz konusu ise de, nihaî noktada, özde, birlik ve düzen asıldır. İşte din, insanı böyle düşük seviyelerden çıkarıp, yüksek ve yüce bir düzen içinde yaşatma sistemidir.

Şirk ise gerek insan kalbinde, gerek sosyal hayatta, bir çeşit parçalanıştır, bölünmedir, kof ve katı kalmaktır. Bir nevi şahsî ve sosyal şizofrenidir. Tevhid ise birlik ve düzendir; dolayısıyla canlılıktır, yükseliştir, geniş, yüce, soyut değerleri idrak etmektir.

Şirk, nefsin somut değerleri bırakamayıp değişik ve karışık şeylere yapışmasıdır, dolayısıyla dağılmaktır. Tevhid ise kâinattaki ikiliği iki kuvvetli ayak gibi yapıp, onlarla yüce değerler zirvesine yükseliştir. İnsanca engin bir düzen içinde yaşamaktır.

İşte küfür, şirk ve münafıklık, böyle şahsî, kalbî, sosyal bir hastalık olduğu için; Kur'an, zaman zaman çok tedavi denilebilecek şekilde bazı girişimleri emrediyor. Cihada, savaşa izin veriyor; yoksa o hastalıkların devam etmesi daha çok zarara sebebiyet verecektir.

Sonuç:

Şirk, bir çeşit şizofreni ve dağılma olduğu için, müşrik insan korkak olur. En'am suresinde ifade edildiği gibi, bir Allah'a inanan, sonsuz bir kuvvete dayandığı için, sonsuz bir güven ve huzur bulur. Müşriklik ise, kuruntu ve zanna dayalı olduğundan, ilmî ve ciddi bir dayanağı olmadığından, müşrik kişi her şeyden, her yerden bir musibet ve bela bekler. Her gürültüyü kendi aleyhine sanır. Huzursuz olur, daha ölmeden azap içine girer.

Şirk, birlik ve tevhid sayesinde gözüken kâinattaki sonsuz güzellik ve nimetleri inkâr ettiğinden, affedilemeyecek kadar büyük bir zulüm ve suçtur (Bkz. Lokman suresi)

Zarif bir nükte: Şirk gerek Cahilî toplumlarda gerek Hıristiyanlarda teslis, üçleme³ şeklinde geliştiğinden, Kur’anda “Şerik” (Allah’ın ortağı olarak iddia edilen) kelimesi üç kere geçmiştir. Cahilî toplumlarda bozuk din, nefsanî eğitim ve zalim siyaset, tevhid düzenini bozan üç temel şerik sayılırlar. Halbuki Allah bütün insanlığın ilahıdır. Yani dini, yalnız O, onlara emreder. Hem Rableridir, yani onları O eğitir. Hem onların kralıdır, yani yönetimdeki meşruiyet, Allah’a ve kudsiyete dayalı olmalıdır. (Bkz. Nas suresi)

Şirkin ikinci sebebi, kâinatta melek-şeytan şeklindeki kâinatın ikili yapısıdır. Ve bu ikili yapının çok versiyonları olduğu için, değişik katmanlarda değişik şerikler oluşuyor. Buna işareten de “Şüreka” (ortaklar) kelimesi, Kur’an’da 13 kere geçmiştir. Evet, bu rakam uğursuzluğa ve şeytanlığa bir remizdir. Ve çoğunlukla, Yahudi tarihinde tevafukları görünüyor. Çünkü materyalistleşmiş bir kısım Yahudiler, çoğu zaman dünya tarihinde şeytan rolünü üstlenmişlerdir.

Şer kelimesi de Kur’an’da 26 kere geçmiştir. Şeytan ve şeytan vazifesine işareten iki kat olarak gelmiştir.⁴ Fakat gerek şeytan olsun, gerek şer olsun, yaptıkları bütün tahribatlar, Allah’ın verdiği kaderiyle, yani Allah’ın kaderinin izin verdiği kadar olabilir. Çünkü tevhid asıl ve esastır. (Bkz. 26. Söz (Kader Risalesi), *Sözler*)

13. SURE

RA’D SURESİ

Âyet 1: *Elif, Lâm, Mîm, Râ* (Saf ve mücerred bir mesaj, vahiy ve manadan kinayedirler).

*İşte onlar, (o vahiyler) yasalarla idare edilen kâinat kitabının (ayetleri) mucizeleridir.*⁵

(Yani kâinatta, maddî dünyada determinizm kuralları olmakla beraber, vahiy bunların üstünde olarak bir rahmet eseridir. Kâinata ruh, insanlığa akıl ve düzen verir; onu gerçek insan yapar.)

Sana Rabbinden indirilen bu Kur’an da, gerçeğin ta kendisidir.

(Yani Kur’an, hem o kâinat kitabının yasalarına tamamıyla uygundur, hem de saf vahiy gerçekleridir. Ve bu iki yönü birleştirmek konusunda da mucizedir.)

Fakat insanların çoğu buna inanmayacaktır.

³ Şirkin, genellikle üç tane alanı var; tabiat, insan ve ruhani alem... Örneğin tabiatı temsilen Meryem Ana, insanı temsilen İsa, ruhani âlemleri temsilen Ruhu’l-Kuds...

⁴ “Şirk” kelimesinin ebced değeri de 520’dir. Bu da 13 sayısının 40 katıdır. Evet bütün kötülük ve şerlerin kaynağı şirkidir. Bütün iyilik ve güzelliklerin kaynağı da tevhiddir.

⁵ Kur’an’da çoğu yerde “âyet” ve “âyât” mucize mânâsına gelir.

(Yani düzen ve ilâhî hâkimiyet ve rahmet esas olmakla beraber, çokluk dünyasında nisbeten kaos vardır ki, öz bir nimet olan imandan ve sonuçta haktan ve yasal yaşamaktan ve dolayısıyla ebedî bir bağ olan vahiy ışınları ile ebedîleşmekten mahrum kalıyorlar.)

İşte bu temel yasalardan ve manevî/fitrî vahiylerden ve hâkimiyet ve rahmetten birkaç numune:

Âyet 2: “Allah, O Zât-ı Akdestir ki; gökleri (gayb âlemini)⁶ gördüğünüz direkler olmaksızın yükseltendir.

(Yani gayb âleminin sebep-sonucu (determinizmi), maddî determinizm değildir. O âlemdeki faktörler, görünmeyen şeylerdir.)

Sonra Arşın hâkimiyetine geçendir.

(Yani manevî âlemler öncedir. Ve esastırlar. O âlemlere göre maddî dünyalar yaratılmıştır. Ve bu iki farklı gerçeğin beraber, içiçe ve bir bütün olarak idare edilmesi, “Arşa (merkezi otoriteye) hâkim” olmakla ifade edilmiştir.)

Yani güneşi ve ayı (gece ve gündüzü ve içlerindeki her şeyi) musahhar (hikmetine, hâkimiyetine boyun eğer) kılmıştır.

(Buradaki “ve” açıklayıcı bağlaçtır. Yani bu görünen kâinat, Allah’ın rahmet, hâkimiyet, kudret vs. sıfatlarını yansıtan bir âlem olarak yaratılmıştır... Evet, yukarıda adı geçen nesnelere hepsinin sonsuz ihtimaller içinde, olabilir tek bir ihtimalle insana musahhar olmaları, kâinatın gerçek bir ilâhî Arş (taht) olduğunu, içinde madde ile mananın birleştiğini ve gerçek manasıyla kaosun olmadığını gösterir. Kaos varsa, sadece insanlara göre veya onların kafasında vardır.)

Evet, her şey, belirli, düzenli bir süre ile hareket etmektedir.

(Yani eğer kaos olsaydı, ya hiçbir belirlilik olmazdı veya her şey donup kalırdı, hiçbir hareket olmazdı.)

(Hülasa:) Allah her zaman kâinatı yasalar⁷ şeklinde yönetiyor. Ve âyetlerini (mucizelerini) açıklıyor ki, (sebeplere takılıp kalmayasınız), Rabbinizle karşılaşacağınıza gerçekten inanmanız.

(Yani, bu imanınız, sadece bir arzu ve temenni olarak kalmasın.)

Âyet 3: *Evet, eğer dünya varsa, ahiret mutlaka vardır. Çünkü sadece ve sadece Allah, yeryüzünü bu şekilde bir hayat döşegi yapmıştır. Onu zıtlar çarkı ile çalışan bir fabrika haline getirmiştir. Hayatın bu iki temel kaynağı olan dağları ve nehirleri o fabrika ve gemide yaratmıştır.*

⁶ Kur’an’ın çoğu yerinde yer (arz) maddi küreleri, semavat (gökler) ise manevî gayb âlemlerini temsil eder. Uzaydaki gök katmanları manasında da olabilir. Ki çekim kuvveti görülebilir bir direkt değildir.

⁷ Âyette geçen emir, “yönetim yasaları” demektir. Yani Allah, o yasalarla yaratıyor. Hem de her zaman... Çünkü geniş zaman kipi kullanılmıştır.

Ve O, bütün ürün ve meyvelerden iki çift yaratmıştır. Yani geceyi gündüze örterek el altından size bu güzel, çeşit çeşit nimetleri yaratıyor.

(Yani dünyada ve kâinatta zıtlar var olduğundan ve dengeli olduğundan az bir kuvvet ve masraf ile çok ürünler elde edilir. Sizin ahiretteki dirilişinizin yasaları da buna benzer olacaktır. Onun için bunu akıldan uzak görmemeniz gerek!)

Evet, (sebeup-sonuç dünyasındaki bu zıtları) tefekkür edenler için nice mucizeler, belgeler vardır.

(Mantık ilminde, Arapça temel sözlüklerde tefekkür, basamaklar arasındaki ilişkileri bulma ameliyesi demektir.)

Âyet 4: *Evet, bir tek suyla sulanan, yeryüzünde nice kıtalar, bağlar, bahçeler, birbirine akraba olan ve olmayan⁸ nice ekinlikler ve hurmalıklar var.*

Hepsinin kaynağı bir olduğu halde, yiyecek kalitesinde biri diğerinden üstündürler.

(Yani dünya bir bahar ortamı gibidir. Sorumlu insanların imtihan riskleri, yetenek ve imkânları ile eşittir. Fakat biri kazanır, biri kaybeder. Biri acıdır, biri tatlıdır. Demek cebir ve zorunluluk yoktur. Demek hayat, bir risk ortamıdır.)

“İşte bu ortamda akıllarını kullananlar, yani riski yenebilenler için önemli belgeler vardır.”

Âyet 5: *İşte ey insanoğlu; eğer şaşılacak bir şey varsa, ahirete inanmayanların, “Biz toprak olduğumuzdan sonra mı yeni bir yaratılış içinde olacağız” demeleridir.*

Evet bunlar, kendilerini yaratan, besleyen Rablerini inkâr etmişlerdir. (Manevi, insanî hiçbir değeri kabul etmiyorlar. Ve bu durumdan da kurtulamıyorlar.)

Çünkü kibir tasmaları onların boğazını sıkmıştır. İşte bunlar, böyle büyük sonsuz bir suç işlediklerinden, ateşin ehli olurlar. Ve onlar orada ebedîdirler...

Evet, bunlar, bu durumu hak ediyorlar. Çünkü bunlar serbestiyet yasalarından istifade ettiler. Ve onları kötüye kullandılar.

(Gerçekten insanın ebediyet inancını kafasından atması kadar şaşılacak bir şey yoktur. Ve ondan daha büyük bir suç da insanın kendi Yaratanına, besleyenine karşı nankör olmasıdır.)

Âyet 6: *İşte bunların fitratları böyle bozulduğundan, iyilikten, iyi ihtimalleri kabul etmekten önce, kötülüğe acilen talip oluyorlar. Halbuki onlara benzeyenlerin hepsi, onlardan önce helak oldular.*

⁸ Âyette geçen “sınıv” kelimesi birbirine bitişik ağaçlar mânâsına gelmekle beraber burada, botanik ilmi nazarı ile bakılırsa, birbirine cins olarak akraba olan ağaçlar demek olur.

Evet, Allah insanların zulüm ve dengesizliğini bağışlamakla beraber, yine aynı Allah'ın, küfür ve nankörlük gibi büyük günahlara karşı verdiği ceza da büyük ve şiddetlidir.

(Yani bazen yasalar işliyor, bazen olağanüstü bir şekilde rahmet tecelli ediyor.)

Âyet 7: *İşte bu nankörler, imana gelmek için değil, sadece taciz için: “Neden onun Rabbinden peygambere bir mucize inmedi” diyorlar. Ey Peygamber, sen de ki: “Ben ancak bir uyarıcıyım. (Sizin fitratınızı ve eğer kalmışsa içinizdeki cevheri uyandırıyorum.) Eğer inanmak isterseniz ve bu kabiliyetiniz kalmışsa, her toplum için Allah'ın yolunu gösterecek rehber belgeler vardır.*

(Demek mucize, Allah'ı gösteren bilgiler demektir. İnsanın olağanüstülükleri görme hevesini tatmin eden olaylar demek değildir.)

Âyet 8: *Allah, her dışının ne taşıdığını, rahimlerin neyi düşürdüğünü, neyi geliştirdiğini bilir. Her şey O'nun yanında belli bir miktar iledir.*

Âyet 9: *O, görünen ile görünmeyen âlemleri bilendir, en büyük ve en yücedir.*

Âyet 10: *Sizden gizli söz söyleyen ile açık söz söyleyen ve geceleyin gizlenen ile gündüzleyin yürüyen, (O'nun ilminde) eşittirler.*

İşte her zaman size Allah'ı gösterecek iki büyük belge ve mucize:

Birincisi, insanın ölçülü, düzenli, harika ve benzersiz yaratılışıdır. Bu düzenli alâmet-i farikalar, sonsuz bir ilim ister, o da ancak Allah'ta bulunur. Çünkü böyle bir ilim hiçbir maddî varlıkta ve sebepte yoktur.

İkincisi, Allah için az-çok, madde-mana (yani gayb ve şehadet) birdir. Hepsini eşit şekilde biliyor. O hem sonsuzdur. Hem sonsuz olduğu halde, soyut bir kavram değildir. İnsanın düşündüğü nâkıs tasavvurlardan müteal ve aşkındır.

Âyet 11: *İnsanoğlu her an her şeyiyle Allah'ın sonsuz ilminin müşahedesi altında olmakla beraber ve Allah, onu kaostan,⁹ aşırı sıkıntılardan (azaptan) korumak için önünde ve arkasında melekler görevlendirdiği halde, yine insanı belirli bir alanda serbest bırakıyor. Öyle ki, bir toplum, iyi veya kötü olan kendi hallerini değiştirmedikçe, Allah onların o hallerini değiştirmez.*

İşte bu hak edikten sonra, eğer Allah bir toplum için bir kötülük irade ederse (yani yaratmak isterse), hiçbir şey O'nun yaratmasını geri çeviremez. (Yani insan, hak edendir. Allah da yaratandır.) Evet, Allah'tan başka, insanların dua ve isteklerini onlar için yaratacak hiçbir velileri (sahipleri), sebepleri yoktur.

Âyet 12: *Evet, sadece ve sadece O Allah'tır ki, ıslak bulutlar içinden, korkmanız ve umut etmeniz için size şimşegi gösterir. Ve ağır bulutlar inşa eder.*

⁹ Emir, yönetim, düzen mânâsına geldiği gibi, determinizmin tersi mânâsına gelmekle, kaos mânâsına da gelir ki; birer kaos durumundan ibaret olan azap durumları rahmet ve düzene göre karışıktırlar. Fakat gerçek mânâsıyla kâinata kaos yoktur. Çünkü Allah'ın izni esastır. Onun birliği hâkimdir.

(Âyette geçen “yürüküm” (her zaman size gösterir) fiili, atmosfer olaylarının kendine göre bir kural ve düzeni olduğunu bildirmekle beraber, âyetin başındaki hasr ve “korkmanız ve umut etmeniz” kelimeleri, bize diyor ki bu düzen Allah tarafından devam ettiriliyor. Allah devam ettirmese, bu düzen her an bozulabilir. Onun için siz, her zaman ve her yerde O’ndan korkun ve O’nun rahmetini umut edin.)

Âyet 13: Evet, atmosferin maddî yönü olan göğün yağmurlarla gürlmesi bir umut iken, Allah’ın kutsallığını ve kemalatını bildirip neşe verirken; gayb âlemindeki melekler O’nun hasretinden titriyorlar. Çünkü bulutlarla beraber, O Allah, yıldırımlar gönderir; Allah’a karşı mücadele eden ve inkârda bulunanlardan istediğine isabet ettirir.

Evet, Allah’ın azabı pek ağır ve şiddetlidir.

(Hülâsa: Allah o kadar sonsuz imkânlar sahibidir ki, kâinatta sayısız farklı zıtları yaratmış, dengelemiş, emrinde hizmetkâr yapmıştır ki, aynı kâinatta hem sebep-sonuç yasasını koymuş, hem mucizeleri yaratıyor. Onda hem determinizmi yerleştirmiş hem de hürriyeti yaratmıştır.)

(Ve her şey bir noktada birleşiyor... Mutlak Tevhid.)

Âyet 14: Onun için sadece Ona yalvarılmalı... Gerçek dua sadece O’na yapılan duadır. Allah dışında başka sebeplere dua edip tapanlar, kendileri için hiçbir cevap alamazlar. Onlar, sadece ellerini suya uzatıp ağzına su vermek isteyen; fakat hiçbir zaman suya ulaşamayan kişi gibidirler. Çünkü kafirlerin dua ve teşebbüsü, gerçeklerden uzaklaşmaktan başka bir şey değildir. Onların didinmeleri enerji kaybından başka bir şey değildir.

(Evet, bütün hak duaların gerçekliği ve gerçekleşmesi kâinatta mutlak bir determinizmin olmadığını gösterir. Her şeyin her an Allah’tan olduğunu bildirir. Düzen ve intizam demek olan yasaların varlığı dahi, varlıkların, özellikle canlıların fitrî dualarının kabulü ve gerçekleştirilmesi içindir. Yani kâinatta Allah’ın iradesine rağmen hiçbir yasa yoktur. Ve Allah’a rağmen hiçbir yasa devam etmez.)

ÖNEMLİ BİR NOT

Kafirler de normal insan oldukları ve kâinattaki çoğu yasalara ayak uydurdukları halde, fâni, geçici şeylere ve sebeplere bağlandıklarından, en büyük aşk olan var olma suyuna=ebediyete ulaşabileceklerini sanıyorlar. Fakat asla ona ulaşamazlar. Çünkü küfür öyle karanlık bir suçtur ki, insanın bütün müsbet enerjisini dalâlete, yani kayba uğrattırır.

Onun için gerçek dua ve yalvarış, ebedî olan bir hakikate olmalıdır. Ve ezeli, ebedî olan yalnızca O’dur.

Âyet 15: Çünkü göklerde ve yerde (yani gayb âleminde ve maddi dünyalarda) olan bütün canlılar, (hayatları ile) isteyerek ve (ölümleri ile) kerhen Allah’a secde ediyorlar. (Yani, “Biz faniyiz, sen ise ebedisin” diyorlar.) Gölgeler de sabah (isteyerek), akşam (kerhen) Allah’a secde ediyorlar. (Sabah, hayat girişimidir. Akşam ise küçük bir ölümdür.)

(Bazı tefsirlerde “Melekler ve mü’minler isteyerek secde ediyorlar, kafirler ise istemeyerek secde ediyorlar”¹⁰ denilmiş ise de bu şekilde yapılan tefsir, “*Kafirler dışında her şey Allah’a secde ediyor*” mealindeki ayete ters düşüyor.

Nitekim Fussilet, 11. ayette, “Gök ve yer isteyerek ve istemeyerek Allah’a boyun eğdiler” deniliyor. Demek “isteyerek,” hayatlarının sabahında secde ediyorlar demektir. “Kerhen” de ölümleriyle, yine Allah’ın sonsuzluğunu bildiriyorlar, demektir. Zaten 15. ayette anlatılan konu, ebediyet şarabını elde etme meselesidir. Yani Allah’a secde edip onunla ebedileşme eğilimini anlatmaktadır.)

“*Gölgeleri*” kelimesinde de iki önemli incelik var:

1) Her şeyin bir yakamozu ve bir ikizi vardır. Maddî dünyadaki gerçeklerin bir izdüşümü gayb âlemine yansıyor. Veya gaybî bir hakikat, maddî dünyada şekillenip, bir elbiseye bürünür. Yani gayb, şehadetin gölgesi ve şehadet âlemi de gaybın bir yansımasıdır.

2) Evet, bize göre gayb olan, ezeli ve ebedi olan Allah’a nisbeten, bütün varlık -gaybıyla, şehadetiyle- bir zayıf gölge olmaktan öte bir şey değildir.

KÜÇÜK BİR NOT

Arapların “semâvat’tan yukarıda olan yıldızları anlaması, bizim bu kelimedden gayb âlemini anlamamıza engel teşkil etmez. Çünkü yıldızlar âlemi o gün onlar için gayb sayılırdı. Zaten Kur’an, daha çok irşad için inmiştir. Yani kuru bir fen kitabı değildir.

İşte bu âyette geçen “semavat ve arz”, “isteyerek ve istemeyerek”, “sabah ve akşam”, “gölge ve Allah” gibi farklı tabirler, bize mutlak bir determinizmin etkin olmadığını, her şeyin bir aksinin olabileceğini, yani maddenin yanında ruhun da var olduğunu, yasalarla beraber mucize ve maneviyatın etkinliğini gösterir.

Âyet 16: (Kâinatı mutlak determinizme teslim edenlere sor). *De ki: Kâinatı böyle ikili bir yapıda, böyle düzenli bir şekilde kim geliştiriyor, terbiye ediyor?* (Onlar bir sürü sebepler saydıktan sonra, sonuçta Allah’a varacaklar.)

Sen ise, yalnızca Allah’tır terbiye eden, de! Ve onlara de ki: Madem Allah’ı ilk ilke olarak kabul ediyorsunuz, neden kendileri için hiçbir zarar ve menfaate sahip olmayan şeyleri Allah’tan ayrı olarak kendinize mabud edindiniz?

De ki: Kör sebepler, bütün kâinatı ve zamanları birden gören bir Zât ile eşit olur mu? (Onlarda asla ilahlık vasfı olur mu?) Yoksa karanlıklarla nur sizce eşit midir?! (Onlar böyle mi inanıyor?)

Yoksa Allah’a ortaklar buldular da, onlar Allah gibi yarattı da, yaratmak hakikati onların gözünde birbirine mi karıştı?

¹⁰ Hacc, 18.

Sen de ki: Allah, her şeyin yaratandır (yani, her şeyi yaratamayan hiçbir şey yaratamaz). O mutlak birlik ve vahidiyet sahibidir. Onun kahrı ve cebri ortaklar edinmeye müsaade etmez.

(Evet şeytanlar, musibetler, şerler de kâinatta var. Fakat bunlar, hakikat cevherine göre, birer zahirî görevli köpüktürler. Ve köpüklere takılan çocuk zekalılar, kısa bir zamanda sönüp giderler. İmanlılar ise, ebediyyen yaşayacaklar.)

Âyet 17: (İman ve küfür veya tevhid ile şirkin örneği şuna benzer:) “Allah, gökten bir su indirir. Vadiler kendi miktarınca sel olur akar. Sel kabarmış bir köpük yüklenir. Süs için veya başka faydalar için, ateşte yaktıkları madenlerde de böyle bir köpük olur. İşte Allah, hak ile bâtulı böylece ortaya atıyor. Yani, köpük kuruyup uçar, gider. İnsanlara faydalı olan su ve maden ise, yerde bekler. İşte Allah, örnekleri böyle açıklıyor.

Âyet 18: Rablerinin çağrısına müsbet cevap verenler için, güzel Cennet vardır. Ona müsbet cevap vermeyenler ise, eğer yeryüzündeki her şey ve onunla beraber bir kat daha onların olsa, kurtulmak için fidye olarak verirlerdi. İşte onlar için kötü bir hesap vardır. Onların sığınağı Cehennemdir ve en kötü yatak orasıdır.

(Demek, insanı yaratamayan, onun ebediyet arzularını dinlemeyen, onu görmeyen, ona acımayan herhangi bir sebep, determinist kurallar içinde ne kadar etkin görünürse görünsün, insanın kalbine mâbud ve mâşuk olamaz.)

Âyet 19: Rabbinden sana indirilen bu Kur’an’ın hak olduğunu bilen ile (manen) kör olup görmeyen bir olur mu?

Şüphesiz, ancak öz akıl sahipleri mesajı idrak eder.

Âyet 20: Öyle akıl sahipleri ki; Allah’a verdikleri sözü yerine getirirler. Andlaşmayı bozup atmazlar.

Âyet 21: Onlar ki, Allah’ın birleştirilmesini emrettiği (bütün sosyal bağları) birleştirirler. Sahipleri olan Allah’a karşı ürperti duyarlar. Ve kötü bir muhasebeden de korkarlar.

Âyet 22: Onlar ki, sahipleri olan Allah’ın öz rızasını kazanmak için sabrederler, namazı doğruca kılarlar. Gizli ve açıkça Allah’ın onlara verdiği rızıktan harcama yaparlar. Ve kötülüğü iyilikle gidermeye çalışıyorlar. İşte dünya yurdunun sonucu onlarıdır.

Âyet 23: (O sonuç) içlerinde devamlı kalınacak Cennetlerdir. Onlar ve salih olan babaları, hanımları ve çocukları oraya girerler. Melekler de her kapıdan yanlarına girerler.

Âyet 24: Sabrettiğinizden dolayı size selam olsun! Dünya yurdunun en güzel sonucu, işte budur!” derler.

Âyet 25: Allah’a verdikleri sözü sağlamlaştırdıktan sonra bozanlar, Allah’ın birleştirilmesini emrettiği bağları kesenler ve yeryüzünde bozgunculuk yapanlar ise, işte lânet ve mahrumiyet bunlarıdır. Ve en kötü yurt onlarıdır.

(Bu kafirler, rızık endişesinden böyle bir yolu tercih ediyorlar. Halbuki;)

Âyet 26: *Allah istediğine rızık genişletir ve kısar. Bir de onlar dünya hayatıyla sevindiler (yetindiler). Halbuki dünya hayatı, ahiret hayatı yanında basit bir yaşamdan başka bir şey değildir.*

Âyet 27: *O kâfirler: “Onun Rabbinden, üzerine bir mucize inmeli değil miydi?” derler. De ki: “Allah, istediğini (hak edeni) saptırır, kendisine dönüş yapmanı da doğru yola iletir.”*

(Onun için, mucizeler asıl faktör değiller.)

ÖNEMLİ BİR NOT

Burada 19. ayette, aşırı bir derecede determinist olan bir kısım 19’culara bir ince gönderme vardır. Onlardan bir kısmının aklı o kadar gözüne inmiş ki; Kur’anın öz manalarını tezekkür edemeyip, manaya karşı âmâ kalmışlardır. Maddî mucizelere ve rakamsal verilere takılıp kalmışlar, Kur’an’ın derin feyzinden mahrum kalmışlar. “İşte bunlar ile, sana inen Kur’an’ın manalarının hak ve gerçek olduğunu bilen bir olur mu?” diye uyarılmışlardır.

İşte bu iki grubun samimiyet ölçüsü 20-25. ayetlerde vurgulanıyor. Bu ayetlerde işaret edildiği gibi, maneviyatta âmâ olan bu grup bütün sosyal ve ailevi bağları koparırlar. Ahiret eksenli düşünmezler. Bunu yaparken de dinî duygular uğruna yapmıyorlar; geçim için böyle bir yolu tercih ediyorlar. Dünya hayatı ile yetiniyorlar. 26. ayette anlatıldığı gibi, rızkın determinizm kurallarına bağlı olduğuna inanıyorlar. Ve mesleğinin temeli tevekkül, teslimiyet, maneviyat olan Hz. Muhammed’i küçük görüyorlar. “Neden ona maddî mucize inmedi?” diyorlar. (27. ayet)

“Sen de ki: Hidayet ve dalâlet mucizelerle, rakamlarla değildir. Hidayet; kişi, fanilik ve ebedîlik arasında tercihini yaptıktan sonra Allah’ın yaratmasıyla olur. (Evet, hayatta, rızıkta ve hidayette determinizm yoktur. Çünkü bunlar ibadeti, şükrü sonuç veren temel nimetlerdir).

(Eğer hidayet ameliyesi onların istediği gibi olsaydı, zorunlu bir iş olurdu. Allah’ın büyük bir nimeti olmaktan çıkardı veya nimetiyet yönü kaybolurdu).

Âyet 28: *Tercihini yapıp hidayet bulanlar, iman ve emniyet ile tanınırlar. Varlık aşkıyla kaynayan kalbleri Allah’la olan bağlarla mutmain ve huzurlu olur.*

Gerçekten, ancak bu ilâhî zikirle (mesajla) kalb ve gönüller mutmain olur.

(Demek dinin aslı, maneviyat, teslimiyet ve imandır ki, bunlar başlı başına birer mucizedirler. Maddi bilgi ve olağanüstü belgeler bunun yerine geçmemeli, sadece bu gayeye hizmet etmeli).

(Hülasa; bu 28. ayette anlatıldığı gibi; insanın kalbi ilâhî, ebedî, manevî bağlarla bağlanmazsa, 19. ayette anlatıldığı gibi, o insan öze inemez, kabukla uğraşır, bir müddet sonra onu da kaybeder). (25. ayette anlatıldığı gibi)

Âyet 29: *Öyle gönül ehilleridirler ki, iman ve emniyet ve yararlı işleri becerme ile tanınıyorlar. Mutlu bir ortam içindedirler. Ve güzel bir hedefe doğru yönelmişlerdir. (Bunlar, sayıları milyonları bulan peygamberler, asfîyalar, evliyalar cemaatidirler.)*

Âyet 30: *İşte bütün bunların hak ve gerçek gördüğü bu yolda kendilerinden önce birçok toplum gelip geçmiş olan bir topluma seni elçi olarak gönderdik. Ki, sana bildirdiğimiz vahiy mesajlarını onlara okuyup uygulayasin. Çünkü böyle toplumlar, Allah'ın varlığına inanmakla beraber, O'nun rahmaniyetini, yani temel nitelik ve sıfatlarını ve O'nun bu rahmaniyet sonucu olarak vahiy gönderebileceğini inkâr ediyorlar.*

Sen vahiy diliyle de ki: (Bir Allah var olup da kemâlat sıfatlarından mahrum olması, kâinata karışmaması, onu kendi haline bırakması diye bir şey yoktur). Bilakis O, (meselâ) her an her şeyimde bana hâkimdir, maddeten ve manen beni besleyip terbiye ediyor. Ondan başka hiçbir etkin güç ve sebep yoktur. Onun için yalnızca O'na tevekkül ediyorum. Ve yalnızca O'na dönüyorum.

(İşte peygamberliğin ve vahyin sebepler anlayışı budur: Dağınıklığın en çok olduğu toplumda düzen ve kural varlığını Allah'ın izniyle kabul etmekle beraber, Allah'ın sıfatlarının sonsuzluğunu, her an her şeyi kuşatıp terbiye ettiğini, onun hâkimi olduğunu gösteriyor.)

Âyet 31: (Esbaba tapanlara bir mucize gösterilse de, yani bir hakikat veya varlık veya olay sebepsiz olarak gösterilse de yine inanmayacaklardır.) *Evet, eğer kendisiyle dağların yürütüldüğü veya yerin yarıldığı veya ölümlerin konuşturulduğu bir Kur'an olsa yine inanmayacaklardır... Çünkü ister kurallı ister kuralsız olsun, bütün yönetim ve yetki Allah'ındır. O kafirlerin ise işte asıl sorunları, bunu görememeleridir. Çünkü bilerek fitratlarını bozmuşlar... Artık mü'minler, "Allah isteseydi bütün insanları hidayete erdirirdi" gerçeğini anlayıp o kafirlerin inanacaklarından umutlarını kesmeyecekler mi?!*

Evet, o kafirler, böyle bozgunculuk yaptıklarından, Allah'ın vaadi (ölüm) gelinceye kadar, başlarına gelen psikolojik tokmaklar veya evlerine yakın düşen sosyal şiddet fişekleri onlardan eksik olmayacaktır. Çünkü Allah bunları vaad etmiştir, yani böyle bir yasa koymuştur ve Allah verdiği sözden asla caymaz.

(Ben tahmin ediyorum ki, ve âyetlerin siyak ve sibakı incelendiğinde diyebilirim ki; Kur'anda geçen¹¹ "Allah'ın sünnetinde yani yasında bir değişiklik bulamazsın" mealindeki âyetler, bu istihkak ve hukuk kanunları içindir. Yani, eğer mü'minler -kusurlarından dolayı ızdırıp ve çileyi hak etmişlerse- mutlaka o, başlarına gelir. Ve kâfirler eğer büyük bir suç olan küfürde ısrar etmişlerse dünyada da, ahirette de şiddetli azaplara maruz kalacaklar, demektir... Yani böyle temel yasalarda hukuk uygulanmazsa zulüm olur. Allah ise zulümden münezzehtir.

Yoksa eğer sünnetullahı, kâinata konulan maddî sebeplerin etkinliği ve hiçbir zaman değişmezliği olarak anlarsak, o zaman tevhidin, teslimin, tevekkülün ve en önemlisi duanın bir manası kalmaz... Mü'minlerin müşriklerden ayrı bir farkı da olmaz...)

¹¹ Fâtır suresi, âyet: 42, 43, 44'e bakınız!

Âyet 32: *Evet bütün peygamberler, Allah'ın kâinatta icra ettiği fitrî sünnetine, yasasına -onun değerini ve güzelliğini bilerek- ayak uydurmuşlardır. Hatta bir kısmı öldürülmüş, bir kısmı alaya alınmış, bir kısmı mağlup olmuştur. Fakat Allah, maddî ve manevî bir şekilde -olağanüstü bir tarzda- onlara yardım etmiştir... Evet, Allah -olağanüstü bir tarzda- kafirlere mühlet vermiştir. Fakat sonra yine -olağanüstü bir tarzda- onları yakalayıp azaba atmıştır... İşte tarihe bakın, Allah'ın şiddetli azabının nasıl olduğunu görün!..*

(Sünnet-i fitriyenin değişmeyeceğini savunan bir arkadaşımız, bu olağanüstü azapları görünce; “Bunlar, Peygamberler dönemine has birşeydir” demek zorunda kalmıştır.)

Âyet 33: *İşte bakın, her canlının ne yaptığını görüp, ona hükmeden ezeli-ebedî bir Zât ile, cansız, kör, şuursuz şeyler bir olur mu? Halbuki insanlar bunları Allah'a ortaklar yapmışlardır. (Yani onlara etki ve yetki vermişlerdir.)*

Sen vahiy diliyle de ki: “Bu putları bildirin, tanıtır, bakalım necidirler? Yoksa sonsuz sıfatlara sahip olan Allah'a, O'nun bilmediği¹² (yani görmediği, yani gerçekten var etmediği) bir şeyi mi bildiriyorsunuz?! Yoksa Allah'a karşı zahirî, kuru sloganlarla mı çıkıyorsunuz? Hayır, bunların hiçbiri değil. Belki bu kâfirlerin bir kısmı kendi kendini aldatıyordur. Bir kısmı da yolu şaşırılmışlardır. Evet, tercihler yapıldıktan sonra, Allah'ın saptırdığı bir kimseyi hiçbir şey doğru yola getiremez

Âyet 34: *Demek cüz'î irade kullanımından sonra, (açının gitgide genişlemesi gibi), dünyadan ahirete doğru başlarına gelen azap, gittikçe şiddetlenir. (Metinde: “Gittikçe daha meşakkatli olur” denmiştir.)*

Ve Allah'a karşı hiç kimse onları koruyamaz. (Çünkü O'nun gücüne karşı, başka sebepler hiç hükmündedir).

(Evet, Allah'ın yasası böyle işliyor: İnsan iradesi beraberinde ilâhî irade ve kudret hâkimiyeti... Dünya yanında ahiret... Azap yanında rahmet...)

Âyet 35: *“Kendi özlerini helaketten, ruhlarını kirlilerden koruyanlara vaad edilen Cennetin örneği şudur: Altlarında nehirler akar; yiyecekleri de daimidir, gölgesi de... İşte özlerini koruyanların yani takva ile tanınanların akıbeti, sonucu, kazançları budur... Kafirlerin akıbeti de ancak ateştir.”*

Bu ayet, konumuz olan determinizm ile ilgili o kadar önemli ve büyük gerçeklere temas ediyor ki; onları cümlelerle ifade etmek zordur. Onun için biz burada bu ayetin kelimelerinin işaretlerine sadece birer cümle ile işaret edip geçeceğiz.

... *Cennetin örneği:* Yani bu dünya o kadar büyük bir düzen içinde devam edip önemli gerçekleri taşıyor ki; onun bir sonucu olan Cennetin tarifî mümkün değil... Ancak onun nimetlerinin örnekleri verilebilir. Yani o harika nimetler, ancak misallerle anlatılabilir.

¹² Ayet, “Veya yeryüzünde ilmen bilinmeyen –yani olmayan birşeyi O'na haber mi veriyorsunuz?!” şeklinde de okunabilir.

Muttakilere vaad edilen Cennet: Yani bilinen ve bilinmeyen milyonlar evliya ve enbiya tarafından, insanlar için böyle bir hakikat vazgeçilmez bir sonuç olarak ifade edilmiştir.

Altlarında nehirler akar: Yani hayatın ve canlılığın bütün nimetleri o Cennetin içinde vardır. Ki nehirlerin basit bir-iki numunesini -örneğin Fırat ve Nil'i- bu dünyada görüyorsunuz.

Yiyecekleri daimidir: Yani yok olma endişesi ve tasası orada yoktur.

Gölgesi de daimidir: Yani orada sıcak ve soğğun zahmeti yoktur... Burada, konfor ortamı, gölge ile ifade edilmiştir. Yoksa bazılarının sandığı gibi bu temsil Araplara has bir şey değildir. Evet, birinci saf muhataplar onlardır. Onların birinci derecede nasipleri öyle olabilir. Ki onlar için de gölge, bir konfor idi...

Takva ile bilinenlerin ukbâsı işte budur: Determinizmi çağrıştıran ve sonuç manasına gelen bu "ukbâ" kelimesi, bütün Kur'an'da sadece beş yerde geçmiştir. Beşi de konusu determinizm olan bu 13. surenin sonundadır. (Âyet 22-24, 35-42)

İşte bu müthiş dizayn, bize diyor ki, bu dünyanın ve içindekilerin zorunlu bir sonucu ahiret ve Cennettir. (Eğer gerçekten kâinatta yasal bir zorunluluk varsa)... Yok eğer direkt mucize ve rahmet eseri olarak oluyorsa; işte mucizeleri yaratan o sonsuz kudret ve rahmet sizin için böyle yeni bir alemi mutlaka yaratacaktır.

O kâfirlerin ve küfrün sonucu ve ukbâsı da sadece ateştir.

Demek ahiret âlemi bu âlemin bir meyvesi olarak ondan çıkacak ve inkişaf edecektir. Kim ne ekmişse onu biçecektir. (Peki Ehl-i Kitap, tarafsız siyasiler vs. grupların hali ne olacak?)

Âyet 36: *İşte kendilerine Kitap verdiklerimiz, sana indirdiğimiz bu Kur'anla sevinç duyuyorlar. (Onlar bu iyiliklerinin mükafatını göreceklerdir. Siyasi partiler ise (onun bir kısmına inanırlar) bir kısmını inkâr ederler...*

Fakat bütün bu davranışlar yeterli değildir... Sen vahiy diliyle de ki: "Ben ancak Allah'a (mutlak) kul olmakla ve O'na hiçbir sebebi eş koşmamakla emredildim. Ben sadece O'na dua ederim ve sadece O'na yönelirim."

(Demek nübüvvet gözünde, yasalara uymak bir ibadet olarak kabul edilmekle beraber, Allah, mutlak hâkim olduğu için sadece O'na dua edilir ve umutlar O'nunla beslenir.)

Âyet 37: *Evet, biz bu Kuran'ı, kâinattaki yasaların bir benzeri gibi, Arapça bir yasa (hüküm) olarak indirdik. İşte gerçek ilim olan ve fitrata tam uyan bu bilgilerden sonra, sen onların kuralsız heva ve heveslerine uyarsan; Allah'a karşı ne bir sahip ne de bir koruyucu bulursun!..*

Âyet 38: *Gerçekten senden önce de; evlenen, çoluk çocuk sahibi olan (yani fitrat yasalarına uyan) peygamberler gönderdik... Ve Allah'ın izni olmadan hiçbir peygamber bir mucize gösteremedi. Her şeyin uygun bir zamanı ve süresi vardır. Ve o zaman ve süre yazılıdır.*

Âyet 39: Allah bu zaman sayfası üstünde o yazılardan istediğini siler, istediğini sabit bırakır. (Değişmeyen) ana kitap ise O'nun katındadır. (Yani zaman üstüdür. Yani ezeli ve ebedidir ki; bizim beşeri ölçülerimizle anlaşılmaz... (Çünkü biz zaman ve zemine bağımlıyız)

Âyet 40: İşte eğer onlara vaad ettiğimiz azabın bir kısmını mucizevi olarak sana göstersek (yani dünyada gerçekleştirsek) veya bundan önce seni vefat ettirsek; sen Allah'ın işine karışma. Sana düşen tebliğdir. Bize düşen de onların hesabını görmektir.

Âyet 41: Görmediler mi, Biz (yani meleklerle gelen emrimiz) her zaman yere gelir. İçinde yaşayanlardan, özellikle eşrafından eksildir. (Ruhlarını alır... Bu konunun baş kısmına bakınız.)

İşte Allah istediğini yapandır. Ve hiç kimse de O'nun hükmüne karşı gelemiyor. O Seriu'l-Hesap'tır. (Yani her şeyi bir anda yapabildir.)

Âyet 42: Şimdi yaşayan insanlardan öncekiler de Allah'ın bu (ölüm) emrinden kurtulmak için birçok imkân ve hile denediler...¹³ Fakat bütün kuvvet ve imkân Allah'a mahsustur. O her canlının ne kazandığını ne yaptığını ezeli ilmiyle bilir...

İşte bu kafirler de dünya yurdunun ukbâsının (sonucunun) kimin olacağını, kime kalacağını bileceklerdir. (Bel bağladıkları tabii kuralların kendi aleyhlerine işlediğini görecektir.)

Âyet 43: Bu kafirler, kendi yollarının çıkmaz olduğunu gördükleri halde, dinî kurallara uymak nefislerine zor geldiğinden, sana "Sen peygamber değilsin" diyorlar. Sen de ki: "Aramızda şahit olarak Allah yeter." (Yani eğer ben peygamber değilsem O, beni başarılı kılmayacaktır. Çünkü, sizin de bildiğiniz gibi, bu ilâhî doğal yasalar, sahtekârlığa ve sahtekârlara yol vermez.)

Evet, yanında Kitaptan (yasadan, vahiyden) bir miktar bilgi olan kişi (ve herkes), benim Allah'ın resûlü olduğumu görüyor ve şahit oluyor.

KÜÇÜK VE LATİF BİR NOT:

Peygamberlik görevinden söz eden bu ayet 43. ayettir. Hz. Peygamberin 43. yaşında görev aldığına bir atıftır. "Sen peygamber değilsin..." cümlesi 23 harftir. 23 sene boyunca müşriklerin böyle dediklerine bir remizdir. "Allah aramızda şahit olarak yeter"¹⁴ mealindeki cümle 25 harftir. Hz. Ebubekir, Hz. Ömer, Hz. Osman zamanlarındaki 25 senelik başarı dönemine bakar.

"Ve yanında Kitaptan bilgi olan kişi..." 4 kelime olup, 16 harftir. 4 kelimesiyle Hz. Ali'nin 4 yıllık hilafet dönemine baktığı gibi, 16 harfiyle de onun etkin olduğu 16 seneye bakar. Evet Hz. Ali ehl-i ilim ve ilham ve keşif idi. Vahyin gayb âleminden geldiğine büyük bir şahit idi.

Ayetin toplam hurufatı 64 adettir. Hz. Peygamberin 64 senelik ömrüne veya 64 senelik sahabe dönemine bakar, denilebilir. Çünkü Kur'an sonsuz bir ilimden gelmez. İçinde hiçbir harf fazlalık yoktur. Yine de, gaybı ancak Allah bilir.

¹³ Bu âyette geçen "mekr" kelimesinin kuvvet ve imkân mânâsını nazara almayan bazı müfessirler, bundan maksat şirk koşturmak, demişler. Fakat böyle bir tefsir âyetin cümle kuruluşuna uymuyor.

¹⁴ Yani, O beni başarılı kılacaktır.

Önemli Bir Not Ve Özetleme:

Demek vahiy ve peygamberlik bir açıdan uluhiyetin muktezası ve neticesidir. Sünnetullahın icrasıdır. Bir açıdan da rahmet ve rububiyetin saf bir ihsanı ve olağanüstü bir ikramıdır. Mucize-i kübradır... (Âyet 30'a bakınız.) İmtihana medar olması yönüyle en büyük sünnetullah olduğu gibi... (Fâtır, 43'e bakınız!)

Bahaeddin Sağlam